

DR. A. S. VAN DER WOUDE, *Die messianischen Vorstellungen der Gemeinde von Qumrân*, (Studia Semitica Neerlandica, 3) Assen, Van Gorcum, 1957.

Op hierdie proefskrif het die skrywer die graad van Theologiae Doctor aan die Universiteit van Groningen verwerf, en daar is alle rede om sowel die jong doctor as ook die Groningse universiteit van harte geluk te wens. Die proefskrif is 'n belangrike bydrae tot die wetenskaplike verwerking van die gegewens in die Dooie-See-rolle en verwante materiaal. Dit is omvangryk (274 pp.), maar nêrens breedspakig nie, en daar is geen bladsy in wat uit die betoog gemis sou kon word. Die werk is in Duits geskrywe en lees aangenamer as heelwat Duitse werke waarvan die skrywer 'n Duitser is.

Die skrywer kom ten aansien van die Messiaanse voorstellings van die dokumente uit Qumraan en die Damaskus-gekskrif tot die volgende konklusies: Die sekte het twee gestaltes aan die einde van die dae verwag: Die Messias uit Aäron en die Messias uit Israel. Die Messias uit Aäron is 'n hoëpriester, uitteraard uit Levi, en 'n afstammeling van Aäron. Sy funksie is veral die van onderwys; daarom heet hy ook „Leraar van die geregtigheid” en „Ondersoeker van die Tora”. Hy moet met die terugkomende Elia vereenselwig word, en sal hoër gesag as die Messias uit Israel besit. Ook in die eindstryd teen die kinders van die duisternis speel hy die gewigtigste rol; dis hy wat die leer van die gelowiges sal opstel en die seënspreuke sal uitspreek. Hy verteenwoordig die ewige verbond van die Here met Pinehas (Num. 25:10–13).

Die ewige verbond met Dawid (2 Sam. 7:8–16) word in die eindtyd tot uitdrukking gebring deur die verskyning, gelyktydig met die Messias uit Aäron, van die Messias uit Israel, 'n koning uit Juda, uit die geslag van Dawid, wat egter aan die Messias uit Aäron die eerste rang moet afstaan. Hy speel 'n minder belangrike rol in die eindstryd, maar sy gestalte bewys dat die verwagtings van die gemeenskap van Q mraan ook staatkundige ideale ingesluit het.

Verder het die gemeenskap ook 'n profeet verwag, en wel op grond van Deut. 18:18. Hierdie verwagting het die sekte—of wel 'n deel daarvan—vervul gesien in die verskyning van die historiese leraar van die geregtigheid. Terwyl in die „Manual of Discipline” die profeet nog verwag word, en wel as 'n gestalte wat aan die verskyning van die twee Messiasse voorafgaan, word in die Damaskusgekskrif en in die Habakukkommentaar van die leraar van die geregtigheid nie meer as in direkte samehang met die eskatologiese figure van die twee Messiasse gepraat nie. Die „Manual of Discipline” is dus ouer as die twee ander genoemde geskrifte. Die leraar van die geregtigheid as ondersoeker van die Tora moet onderskei word van die eskatologiese Messias uit Aäron, wat ook „ondersoeker van die Tora” genoem word.

Op grond van hierdie onderskeidings van die drie gestaltes gee die skrywer op p. 88, 89 'n fraaie eksegesi van Joh. 1:19–28. Dit kom weer

duidelik aan die lig dat kennis van die literatuur van die Qumraan-sekte van groot belang vir die bestudering van die Nuwe Testament is; dit beteken natuurlik nie dat die skrywer van hierdie ondersoek sou beweer dat die Nieu-testamentiese literatuur regstreeks deur die geskrifte van die sekte beïnvloed sou wees. Juis 'n gedetailleerde ondersoek soos ons hier aangebied word, bewys die geweldige afstand tussen die Evangelie en die leringe van die sekte.

Na die behandeling van die Messiaanse voorstellings van die eintlike Qumraan-literatuur wy die skrywer 'n korter hoofstuk aan die Messiaanse voorstelling van die pseudepigrafiese geskrif „Die Testament van die twaalf patriarge”. Dit blyk dat hierdie geskrif, waarvan nou ook fragmente uit Qumraan bekend is (insonderheid, maar nie uitsluitend, uit die testament van Levi) dieselfde voorstellings bied en in sy oorspronklike vorm uit dieselfde kringe afkomstig moet wees. Later is dit deur 'n Christelike hand (of hande) in 'n nuwe redaksie uitgegee.

Die derde hoofstuk spreek van die oorspronge en die historiese relasies van die messiaanse voorstelling van Qumraan. Hierby moet die skrywer hom ook op die moeilike terrein van die geskiedenis van die sekte waag. Op hierdie gebied het ons nog min vaste bodem gevind, en die skrywer sal self wel oortuig wees dat sy konklusies nog nie definitief genoem kan word. Die vereenselwiging van die sekte met die Essene word die laaste tyd weer aangeveg, en die verhouding tot Sadduseërs en Fariseërs is nie duidelik nie. Volgens die skrywer was die Essene eers 'n regtervleuel van die Sadduseërs, en het hulle saam met ander vromes hul teen die Helleniserende tendense van die ander Sadduseërs verset. Maar toe Jonatan die Makkabeër in 153 hoëpriester geword het, was dit volgens die Essene in stryd met die voorskrif van Esegël (44:15; 48:11) en het hulle hulself van die ander groepe van vromes, wat die priesterskap van die Makkabeër wel verdra het, afgeskei, en sodoende toe eers tot 'n sekte in die eintlike sin van die woord geword. Daar is 'n paar moeilike punte in hierdie konstruksie. In die eerste plaas is dit eienaardig, dat terwyl die party wat die naam van Sadok dra, hom nie teen nie-Sadokitiese hoëpriesters verset nie, die Esseners dit wel doen. In die tweede plaas spreek die aangehaalde passasies uit Esegël glad nie oor die hoëpriesterskap nie, maar oor die priesters in die algemeen, in teenstelling tot die Leviëte, en niemand betwyfel dat die Makkabeërs 'n priestergeslag was. In die derde plaas kom nêrens in die Dooie-See-literatuur 'n polemiëk teen die afkoms van die „bose priester” voornie, en CDC IV, 4 v. vermeld die afkoms van die Sadokiedes net vlugtig en in die algemeen: „Sien, die uiteensetting van hulle name volgens hulle geslagte en die tyd van hulle ampsvervulling en die getal van hul benouwenisse en die jare van hul vreemdelingskap en die uiteensetting van hulle dade.” Ons kan nie sê dat hier besondere nadruk op die afstamming gelê word nie. In die vierde plaas stam die Makkabeërs volgens I Makk. 2:1 van Jojarib af; uit die verband tussen I Kron. 24:7 en die voorafgaande

vers kan afgelei word dat Jojarib as 'n afstammeling van Eleasar beskou is. In my I Kronieke, Tekst en Uitleg, het ek op genoemde plaas redes aangegee om aan te neem dat die Makkabeërs afstam van Johanan wat tussen 410 en 406 die amp van hoëpriester beklee het, en dat h' tot die geslag Jojarib behoort het. Ten onregte spreek die outeur oor Jonatan as 'n nederige dorpspriester: van die dae van Josia af is daar geen dorpspriesters nie; Jojarib word onder die priestergeslagte nie maar net in Kron. nie, maar ook in ouer lyste in Neh. genoem. Die feit dat die familie in Modein gewoon het, doen niks af van sy regte in die heiligdom te Jerusalem nie. In die Makkabese tyd het 'n priester nooit êrens anders sy amp vervul as net in Jerusalem—die skismatiese tempel van Leontopolis daargelaat.

Ons kan maar net hoop dat verdere publikasie van die duisende fragmente en van die volledige rolle wat volgens voorlopige berigte in nuut-ontdekte grotte gevind is, meer lig op die geskiedenis van die sekte sal werp. Gesien die feit dat die fragment van die Nahum-kommentaar, wat in die vierde grot gevind is, ons vir die eerste keer 'n historiese naam gegee het, dié van Demetrius, hoewel dit sowel Demetrius I as Demetrius III kan wees, is die verwagting dat verdere vondste en publikasies vir ons nuwe lig sal laat opgaan, nie ongegrond nie. Ondertussen lyk dit tog onwaarskynlik dat die vernaamste gevolgtrekkings van *Van der Woude* aan die wankel gebring sou kon word. Ons het 'n sterke vermoede dat sy werk blywende waarde sal besit, wat waarlik nie van die meeste boeke oor die sekte van Qumraan gesê kan word nie.